

РАД САВЕТА ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ СА ПРЕДСТАВКАМА ГРАЂАНА И ГРАЂАНСКИХ УДРУЖЕЊА

Савет за борбу против корупције је основан 11. октобра 2001. године као стручно-саветодавно тело Владе Републике Србије, са задатком «да сагледа активности у борби против корупције, да предлаже Влади Републике Србије мере које треба предузети у циљу ефикасне борбе против корупције и прати њихово спровођење и да даје иницијативе за доношење прописа, програма и других аката и мера у овој области» (Одлука Владе Републике Србије о образовању Савета за борбу против корупције, «Сл. гласник РС» бр. 59/2001.).

Августа 2003. године, Савет за борбу против корупције је формирао своју канцеларију за техничко-административне послове која, између осталог, има задатак да прима и обрађује представке о појединачним случајевима које грађани шаљу Савету. Као стручно-саветодавно тело, Савет нема надлежност да поступа по представкама грађана, али су оне за протекле три и по године биле важан извор информација за извештаје и иницијативе у циљу унапређења борбе против корупције које је Савет достављао Влади и јавности. С друге стране, канцеларија Савета све примљене представке прослеђује надлежним државним органима, од којих увек тражи повратну информацију о предузетим мерама, и тако помаже грађанима у појединачним случајевима корупције. Зависно од важности појединачног случаја и од приоритета утврђених годишњим планом рада Савета, канцеларија Савета даље прати статус предмета код надлежних органа, а Савет по потреби реагује дописима Влади и саопштењима за јавност.

У раду са представкама грађана, канцеларија Савета је настојала да подносиоцима омогући доступност информација важних за њихове предмете, што је била нарочито важна помоћ грађанима у периоду пре усвајања Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и именовања Повереника за информације од јавног значаја. Како је и сам Савет, за потребе свог рада често наилазио на несарадњу државних органа кад је достављање података у питању, помоћ коју је канцеларија пружала грађанима у појединачним случајевима допринела је да се додатно разјасни и изоштри проблем нетранспарентности рада државних органа у Србији, и уочи значај рада Повереника за информације у борби против корупције.

Статистика представки грађана достављаних Савету у периоду август 2003. – децембар 2006.

ОБЛАСТ	Број
Локална самоуправа – бесправна градња	155
Локална самоуправа – остало	36
Правосуђе – стечајни поступак	45
Правосуђе – остало	343
Јавне набавке	42
Здравство	12
Полиција	10

Царина	6
Основно и средње образовање	24
Високо образовање	4
Разни органи државне управе	44
Приватизација	602
Трговина акцијама	23
Јавна предузећа	48
Приватни сектор	20
Реституција	6
Остало	15
УКУПНО	1435

Највећи број представки грађана упућених Савету тиче се кршења власничких права (пре свега приватизација, затим бесправна градња, стечај, трговина акцијама, реституција итд.). Велики број појединачних случајева за које је Савет сазнао преко представки грађана, обрађен је у Саветовим извештајима и иницијативама: приватизација “Ветеринарског завода”, “Жупе”, “Агросемена”, “Нисала”, “Керамике”, “Семена” и бројних других фирми, трговина акцијама “Југоремедије”, “Књаз Милоша”, “Ц маркета” и других, надзиђивање зграда на Коњарнику, спор око зграде земунског Магистрата, а у припреми је извештај о корупцији у поступку стечаја, у којем ће бити анализирани бројни појединачни случајеви из представки радника, акционара и поверилаца предузећа у стечају.

Савет је маја 2003. године анализу корупције у приватизацији уврстио међу своје приоритете, оцењујући да је успех читаве транзиције ка демократији у највећој мери условљен законитим и правичним спровођењем процеса приватизације. Након што је децембра 2003. Савет објавио свој први Извештај о политици и процесу приватизације, канцеларију Савета су засуле представке из ове области, што је оснажило опредељење Савета да корупцији у приватизацији посвети нарочиту пажњу. Процес у којем се потпуно укидају стари и трајно успостављају нови власнички односи у привреди, егзистенцијално је дотакао веома широк круг грађана, и побудио много већу осетљивост на корупцију него што је то случај у било којој другој области, што показује статистика представки достављаних Савету, од његовог активног укључивања у проблем корупције у приватизацији (Извештај о извозу шећера у земље ЕУ из новембра 2003. године, у којем је између осталог обрађен и проблем приватизације шећерана), па до данас. Ове представке сведоче да су запослени и мали акционари приватизованих предузећа често били једина страна у приватизацији која је инсистирала на модернизацији производње и успостављању принципа приватне својине, односно једини који су се супротставили плъачки бивше друштвене својине, приватизацији као купопродаји некретнина новцем сумњивог порекла.

Позитиван пример

Борба радника-акционара зрењанинске фабрике лекова «Југоремедија» за остварење власничких права и за развој фабрике јасно говори да је принципијелно

деловање кроз државне институције и кроз јавност, једини начин да се суштински победи корупција, не само у приватизацији, већ и у било којој другој области. После три и по године борбе, мали акционари су успели да докажу на суду да је продаја 42% удела «Југоремедије» била незаконита, да поврате већинско власништво и зауставе пропадање фабрике. Савет је пратио овај случај од самог почетка штрајка у предузећу (децембар 2003.), најпре преко медија, а затим и директно, након пријема представке коју су му почетком 2004. године упутили радници-акционари.

Истрајност и доследност малих акционара «Југоремедије» да се изборе за своја права, без сумње је најзначајнији елеменат њиховог успеха. Међутим, ради унапређења даље борбе против корупције у Србији на искуству «Југоремедије», неопходно је анализирати и улогу Савета за борбу против корупције у овој, свакако најзначајнијој антикорупцијској победи од 5. октобра до данас.

Савет је у случају «Југоремедије» пре свега допринео разјашњењу проблема како у јавности, тако и код државних институција којима смо се у вези са овим случајем обраћали, и овај допринос није ни изблиза тако споредан као што на први поглед може да изгледа. Наиме, борба радника-акционара «Југоремедије» је у српској јавности прешла тежак пут од идеолошких антиномија лишених сваке везе са реалношћу (бивши самоуправљачи против демократских капиталиста, лењи радници из комунистичке прошлости против динамичних менаџера будућности, економска целисходност против *придржавања закона као пијан плота* итд.), до разумевања суштине проблема – да приватизација која не значи успостављање принципа једнаке заштите свих власника, не води ка демократији, већ назад у феудализам (односно у јарак поред пута, некакав *феудални капитализам* на почетку 21. века), и да идеолошка подела на подобне и неподобне власнике није раскид, већ пун континуитет са временом из којег би, наводно, кроз приватизацију требало да изађемо.

Изнад свега, да жртвовање законитости зарад исплативости води предузеће (читава привреду) у несигурност, конфликте, штрајкове и пропадање, те да се на крају ипак не исплати.

Имајући у виду да приватизација јесте веома сложен феномен (и у смислу њене функције у оквиру укупне демократске трансформације државе и друштва, а нарочито у уско стручним, правним и економским детаљима реализације), и да онај ко хоће да збуњује јавност има веома много начина да то уради (посебно ако притом има и моћ да контролише медије), разјашњење суштине проблема у јавности је један од најважнијих задатака борбе против корупције у овој области. Савет је у вези са случајем «Југоремедије» Влади, тужилаштву, и другим надлежним државним органима доставио исцрпан извештај септембра 2004. године, а потом и више десетина дописа којима је реаговао на поступање, односно, непоступање државних органа. Сва ова документа су јавно објављена, а Савет је у јавности често, у разним приликама (интервјуи, конференције за штампу, домаћа и међународна саветовања и конференције о борби против корупције итд.), кроз случај «Југоремедије» објашњавао укупан проблем корупције у приватизацији у Србији.

Позитиван исход дуготрајних судских процеса које су мали акционари «Југоремедије» водили пред трговинским судовима за остварење својих

власничких права, започео је средином 2006. године, тек након што је у јавности потпуно разјашњена права природа проблема и улога свих страна у овој приватизацији (мали акционари; купац удела; држава као продавац). Без такве јавне артикулације једног сложеног проблема (за коју су, поред напора малих акционара и Савета, веома заслужни и бројни други актери: Окружно јавно тужилаштво у Зрењанину, које је почетком 2006. године подигло оптужницу против двојице директора «Југоремедије» за злоупотребу службеног положаја; лист «Република»; Група грађана за подршку акционарима «Југоремедије», коју су формирали угледни интелектуалци из Зрењанина и Београда; организација америчких интелектуалаца балканског порекла «Глобал Балкан», који су за случај «Југоремедије» заинтересовали водеће америчке и канадске интелектуалце итд.), тешко је замислити да би трговински судови били у позицији да се својим пресудама супротставе моћницима из власти и око власти. Зато је реално очекивати да победа малих акционара «Југоремедије» неће значити само позитиван исход једног случаја корупције у приватизацији, већ и стварање делотворног механизма борбе против корупције кроз организовану јавност и независно правосуђе.

Канцеларија Савета за борбу против корупције

Катарина Савић Степановић

Иван Златић

Статистичка обрада:

Зоран Гавриловић